

Piotr Kowolik

"List jako forma wypowiedzi w klasach początkowych", Maria Węglińska, Szczecin 1997 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 1 (6), 135-136

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr Kowolik

Recenzja: Maria Węglińska — *List jako forma wypowiedzi w klasach początkowych*

Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1997, ss. 144; cena 6 zł.

W „Programie nauczania początkowego. Klasy I–III” (Warszawa 1992) MEN — list jako forma wypowiedzi występuje już od klasy I:

kl a s a I: Zbiorowe pisanie listów i życzeń. Adresowanie listów, adresat, adres i nadawca (s. 12);

kl a s a II: Zbiorowe i indywidualne pisanie listów, adresowanie listów (s. 18);

kl a s a III: Indywidualne pisanie listów, składanie i wysyłanie życzeń z różnych okazji (s. 24).

Nauka poprawnego wyrażania myśli w mowie i piśmie to jeden z trudniejszych procesów. Umiejętność poprawnego pisania zdobywają uczniowie w czasie dłuższym niż umiejętność czytania. Osiąganie poprawności w języku pisanym wymaga szczególnego wkładu pracy ucznia i nauczyciela. Jego metody pracy z dziećmi w klasach początkowych są czynnikiem dominującym w procesie dydaktycznym.

Mimo, że w ostatnim okresie wzrosła ranga listu, to dotychczas nie poświęcono mu oddzielnego opracowania, jak to uczyniono w przypadku innych form wypowiedzi.

Recenzowana praca Marii Węglińskiej stanowi pierwszą próbę głębszego spojrzenia na styl pracy nauczyciela jako czynnika dominującego w procesie dydaktycznym, który związany jest z opanowaniem przez uczniów klasy III formy użytkowej, jaką jest list.

Praca składa się z sześciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, aneksów (16), bibliografii (58 pozycji) i streszczenia w języku angielskim.

Rozdział I — „List jako forma wypowiedzi w świetle literatury” (s. 9–53), zawiera wiadomości ogólne dotyczące pojęcia listu — „List to jedna z form użytkowych wypowiedzi — należy do podstawowych form wypowiedzi uczniów klas niższych”. Ponadto charakteryzuje cechy listu takie jak: forma, kompozycja i układ graficzny, warstwa językowa, styl i składnia; główne części listu; związek listu z innymi formami wypowiedzi; układ listu (treść, charakter, zakończenie); adresowanie; założenia metodyczno-programowe nauczyciela przy pisaniu listów.

W rozdziale II — „Podstawy metodologiczne i organizacja pracy” (s. 54–64) Autorka określiła przedmiot badań — jaki jest wpływ jakości pracy dydaktycznej

nauczyciela na osiągnięcia szkolne uczniów z języka polskiego w zakresie listu jako stylistycznej formy wypowiedzi. Ponadto określono problemy, hipotezy, zmienne i wskaźniki oraz metody (eksperyment) i techniki (testy dydaktyczne) oraz wytwory prac dzieci (wypracowania). Badania przeprowadzono w roku szkolnym 1993/94 wśród 178 uczniów klas III Szczecina (26,1% badanych) i wsi województwa szczecińskiego (73,9% badanych).

Rozdział III — „Charakterystyka czynnika eksperymentalnego” (s. 65–68). Omówiono cechy pracy pedagogicznej, planowanie pracy nad listem, znajomość i przestrzeganie reguł metodycznych (kompozycja wypowiedzi i adresowanie listu oraz organizacja lekcji poświęconej pracy nad pisaniem listu).

„Wiadomości i umiejętności uczniów klasy III w zakresie pisania listu w zależności od pracy nauczyciela (na podstawie badań)” — to tytuł rozdziału IV (s. 69–80). Autorka na podstawie badań stwierdza, że jakość pracy nauczyciela ma ogromny wpływ na opanowanie przez uczniów elementarnych wiadomości o liście jako użytkowej formie wypowiedzi. Równocześnie muszą być spełnione różne warunki:

- podanie uczniom instruktażu dotyczącego budowy listu;
- systematyczność działania;
- utrwalenie elementarnych wiadomości związanych z listem.

Rozdział V — „Umiejętność samodzielnego redagowania listu w świetle własnych badań” (s. 81–91). Przedstawione wyniki badań zawarte w tabelach 11–20 upoważniają Autorkę do stwierdzenia, że istnieje zależność między pracą nauczyciela a umiejętnością samodzielnego redagowania listu. Tylko praca systematyczna i oparta w pełni na znajomości reguł metodycznego postępowania zapewni uczniom sukcesy szkolne.

W rozdziale VI — „Umiejętność adresowania listu” (s. 92–99). Autorka doszła do pewnych konkluzji — ważną czynnością nauczyciela jest adresowanie listu według aktualnie obowiązujących przepisów i wymaga wielu ćwiczeń zanim dzieci opanują w należyтым stopniu tę umiejętność.

Praca M. Węglińskiej przeznaczona jest dla studentów pedagogiki wczesnoszkolnej, nauczycieli klas I–III. Złożone w pracy cele zostały w pełni osiągnięte. Opracowanie może być pomocne nauczycielom w przeprowadzaniu analizy rezultatów własnej pracy i zachęci do częstszego stosowania tej formy wypowiedzi z dziećmi klas początkowych.

Książka jest bardzo interesująca i godna uwagi. Informacje z przeprowadzonych badań nie przytłaczają Czytelnika nadmiarem danych empiryczno-statystycznych, lecz zawierają również interesujące części bogate w refleksje ogólnoteoretyczne, które mogą być inspiracją do podjęcia nowych badań czy też teoretycznych analiz. W pracy sformulowano wiele twierdzeń nowych, skłaniających do dalszych przemyśleń.